

Kronik

Kulturkalender

Kulturkalenderen, der udkommer som del af Diamanten, giver et samlet overblik over sæsonens udstillinger, koncerter, foredrag og arrangementer. Det samme gør den elektroniske kulturkalender, som findes via adressen <www.kb.dk>

Bøger og bibliotek

International 'hackathon' om sikring af digitalt materiale – En praktisk tilgang til *Disk Images & Digital Forensics*

Verden bliver mere og mere digital, og meget af den moderne kriminalitet og dens efterforskning foregår derfor også i den digitale verden. En af de teknikker, som bruges i den digitale efterforskning, er *digital forensics* (digital bevissikring), hvor digitalt materiale indsamles, bevares og undersøges vha. en række særlige værktøjer. *Digital forensics*-teknikker og -værktøjer kan dog også bruges i en kulturarvskontekst, og dette var hovedfokus for denne workshop, som blev afholdt på Det Kongelige Bibliotek i perioden 15. til 17. maj 2013.

Her var samlet en lang række fagfolk med interesse for indsamling, sikring og bevaring af digitalt materiale, og specifikke og aktuelle problemstillinger i relation til emnet blev drøftet. Deltagerne havde blandt andet mulighed for at lære, hvordan *digital forensics*-teknikker og -værktøjer kan bruges i en kulturarvssammenhæng. Ekspertter indenfor området hjalp deltagerne

gennem et forløb, hvor alle fik mulighed for at få praktisk erfaring med de forskellige teknikker og værktøjer.

Det Kongelige Bibliotek var vært for denne internationale *hackathon* i samarbejde med Open Planets Foundation (international samarbejdsorganisation for biblioteker og arkiver). Det har siden 2003 været en del af Det Kongelige Biblioteks strategi at udvikle metoder til indsamling og bevaring af digitalt materiale igennem internationale samarbejder; et af disse initiativer er blevet belønnet med en pris for Forskning og Innovation (se *Magasin* 2013:1).

Det Kongelige Bibliotek på nettet

Fynboere sprænger alle forventninger!

Magasin har tidligere berettet om internet-portalen "Danmark set fra luften – før Google" (se bl.a. *Magasin* 2012:4), hvor Det Kongelige Bibliotek har lagt nu over 150.000 luftfotos på nettet og løbende fået hjælp af brugerne til at placere billederne korrekt og tilføje oplysninger om bygningernes historie og ejere gennem tiden. Alle de p.t. tilgængelige fotos er fra Fyn og de omkringliggende øer.

Ved åbningen var der adgang til ca. 50.000 luftfotografier, og biblioteket håbede, at fynboerne ville tage udfordringen op. Det har de gjort, og det i et omfang, så biblioteket har haft svært ved at følge

trit med at lægge nye fotografier op. I skrivende stund er antallet af luftfotos kommet op på 150.000, og af disse har fynboerne allerede placeret de 90.000! Det er et helt forrygende eksempel på samarbejde mellem en kulturarvsinstitution og den danske befolkning, og Det Kongelige Bibliotek glæder sig naturligvis over den måde, brugerne har taget udfordringen op.

Biblioteket er nu ved at være færdig med at offentliggøre alle de såkaldte *skråfotos* og er gået i gang med at udvikle portalen, så brugerne kan få adgang til at placere de manglende *lodfotos* (som er taget lodret over motivet). Her vil brugerne igen kunne placere fotografierne geografisk korrekt og tilføje deres egne informationer om motivet, men som noget nyt vil de også kunne dreje billederne således, at de er placeret tilnærmelsesvis korrekt i forhold til verdenshjørnerne.

Den store udfordring er nu at skaffe finansiering, så biblioteket kan gå videre med nye geografiske områder *uden for* Fyn. Biblioteket søger derfor efter fondsstøtte og sponsorer, så andre danskere kan få mulighed for at være med til at berige bibliotekets samling og den danske historie eller blot glæde sig over at gå på opdagelse og gense deres barndomshjem, feriesteder og meget andet.

Se portalen her:

<www.kb.dk/danmarksetftralufte>

eller scan her:

Karen Brahes unika digitaliseret

Karen Brahes Bibliotek er det eneste danske privatbibliotek fra det 17. århundrede, der er bevaret samlet og nogenlunde intakt. Det er tilmed et bibliotek skabt *af kvinder for kvinder*, nemlig af de to adelsdamer Anne Gjøe (1609-81) og Karen Brahe (1657-1736), og det blev af sidstnævnte testamenteret til Odense adelige Jomfrukloster.

Karen Brahe (1657-1736).

Karen Brahes Bibliotek rummer 53 tryk i 27 fysiske enheder, som Det Kongelige Bibliotek ikke selv har i sine samlinger, og det er disse unika, der nu er blevet retrodigitaliseret gennem Det Kongelige Biblioteks samarbejde med firmaet ProQuest om digitalisering af nationallitteraturen indtil år 1700, og dermed er disse indtil nu svært tilgængelige værker fra det 16. århundrede også tilgængelige for en bredere kreds, herunder for forskning.

I over 100 år var Karen Brahes Bibliotek deponeret i Landsarkivet for Fyn. Ved Odense adelige Jomfruklosters fusion

Karen Brahes herresæde Østrupgård har bindingsværk i både avlsbygninger og hovedhus. Gården kan, ligesom andre fynske bygninger, tillige findes på portalen "Danmark set fra luften – før Google".

med Roskilde adelige Jomfrukloster i 1974 overgik ejerskabet til Roskilde Kloster, Den Skeel-Juel-Brahe'ske Stiftelse, og i 2010 blev biblioteket fysisk flyttet til Roskilde.

Biblioteket er, som det eneste fuldt bevarede privatbibliotek skabt af en kvinde, dansk kulturarv af europæisk format. Det indeholder ca. 3.400 bøger og ca. 1.150 håndskrifter, herunder mange værker af enestående national betydning, hvoraf 53 tryk fra perioden 1531-1599 kun kendes i Karens Brahes eksemplarer. Mange af bøgerne er såkaldte *associationseksemplarer*, dvs. at de er forsynet med dedikation til en af de ejerinder.

I Karen Brahes Bibliotek findes tillige ikke mindre end 50 såkaldte *palæotyper* (bøger trykt før 1551), hvoraf syv er unika, bl.a. Poul Helgesens – forfatteren til den berømte *Skibbykronike* – skrift *Undervisning om Hospitalers Indretning* (1528), Frands Vormordsens reformationsskrift *21 Artikler uddragne af den hellige Skrift* (1534) og Martin Luthers *Hvorledes Loven og Evangelium skulle adskilles* (1541).

Digitaliseringen, der omfatter ikke alene bøgernes tekst og billeder, men samtlige sider, bogbindet og snittet, er foretaget af Det Kongelige Bibliotek efter aftale med Den Skeel-Juel-Brahe'ske Stiftelse.

Karen Brahes Bibliotek blev i 2012 af den danske Memory of the World-komité nomineret til optagelse i UNESCOs *Memory of the World Register*. Evt. optagelse kan forventes afgjort i sommeren 2013.

Melodi Grand Prix-sejren gemt for eftertiden

Mens det årlige Grand Prix-show blev afviklet lørdag aften den 25. maj 2013, arbejdede en computer på Det Kongelige Bibliotek på højtryk: Den var blevet sat til at høste alle relevante aktiviteter på internettet til det såkaldte *Netarkiv*.

Netarkivet indeholder kopier af den danske del af internettet siden 2005, det vil sige materiale udgivet på internettet på dansk eller henvendt til danskere. Dette anses som en del af den danske kulturarv, som Netarkivet ifølge pligtafleveringsloven skal bevare for eftertiden.

At Melodi Grand Prix er en del af den danske kulturarv, er der ingen tvivl om, og særligt ikke efter det lykkedes danske Emmelie de Forrest (f. 1993) at vinde den internationale konkurrence.

Bibliotekets populærmusikforsker, Henrik Smith-Sivertsen, forklarer: "Det er en væsentlig del af historien om Melodi Grand Prix'et nu om stunder, at det i lige så høj grad finder sted på internettet som på TV. Det skaber omtale på diverse platforme, og især favoritternes sange bliver hørt på Youtube, hvor der også i stor stil bliver skrevet kommentarer fra brugerne. På Facebook og Twitter diskuteres der på livet løs både før, under

Vinderen af Eurovisionens Melodi Grand Prix 2013. Nu også udødeliggjort på Netarkivet.dk.

og efter konkurrencen, og når vinderen er fundet, bliver der igen klikket mange gange på playknappen på Youtube. Alt dette er nu historie, og meget af det er allerede væk igen. Sådan er vilkårene på internettet. Derfor er det meget vigtigt, at vi er foran begivenhederne, og det var vi lykkeligvis denne gang. Vi har gemt *alt*, hvad vi kunne komme i tanke om: Musikvideoerne, kommentarerne på de sociale medier, ja sågar oversigter over odds'ene fra dagene op til konkurrencen.”

I takt med internettets stigende betydning har medarbejdere på Statsbiblioteket og Det Kongelige Bibliotek siden 2005 arbejdet med at høste og gemme den danske del af internettet. Flere gange om året laver man såkaldte tværsnitshøstninger af alle danske domæner og sider med dansk relevans. Ved særlige begivenheder høstes

relevante sider oftere og grundigere, og i dette tilfælde op til otte gange om dagen.

Netarkivet vil det kommende år have særligt fokus på det internationale Melodi Grand Prix, så forskere i fremtiden kan danne sig et samlet billede af begivenheden.

Dansk Kammermusik Online

I 2013 har biblioteket udvidet sin skannerkapacitet betydeligt. Det medfører bl.a., at også nodeområdet kan blive forøget med flere online tilgængelige værker.

Satsningen går i første omgang på dansk kammermusik for forskellige besætninger, som bliver præsenteret som PDF-filer ved søgning i databasen REX.

Man kan følge med i projektet og se de nye skanninger – ca. 40-60 værker pr. måned – på www.kb.dk.

Udstillinger

Den originale Kierkegaard

Fra dåbsattesten til de sidste skrevne ord fra filosofens hånd: I Det Kongelige Biblioteks udstilling *Den originale Kierkegaard* kan man komme helt tæt på det skabende øjeblik, dér hvor Søren Kierkegaard satte pen til papir og nedfældede de tanker, der den dag i dag inspirerer, provokerer og undrer læsere verden over.

Bag 14 høje døre gemmer sig 14 aspekter af Kierkegaards liv og forfatterskab iscenesat i kreative tableauer. Hvis man åbner døren med skiltet "Min Regine" møder man en lidt skæv udgave af et herskabsværelse. Her ligger en række af Kierkegaards højilletterede breve til sin forlovede Regine Olsen, dagbogssider med Kierkegaards egen tvivl om forholdet og det testamente, hvor Kierkegaard – mange år efter bruddet med hende – efterlader alt hvad han ejer til den unge kvinde. Og åbner man døren "Corsaren", træder man ind i et neongrønt rum, hvor artikler og tegninger illustrerer den bitre strid med satire-bladet *Corsaren*, som førte til en skærpelse af Kierkegaards religiøse forfatterskab.

Hele verdens kulturarv

Det "originale" i titlen hentyder ikke blot til Søren Kierkegaard som den lidt sære, krumryggede person, der måtte finde sig i at blive peget fingre ad under de daglige gåture i Københavns gader. Originaliteten dækker også det forfatterskab, der har givet ham en permanent placering på det filosofiske verdenskort. Men mest afgørende for udstillingens originale omdrejningspunkt er de mange papirer, Kierkegaard efterlod sig: En enestående samling af breve, dagbøger, manuskripter, notater

og bøger, som i dag udgør *Kierkegaard-arkivet* på Det Kongelige Bibliotek. På verdensplan er det hovedsammenlægningen af Kierkegaard-papirer, og arkivet giver et unikt indblik i forfatterskabet. I 1997 blev det optaget på UNESCO's liste over verdens umistelige kulturarv.

Flere fortællerstemmer og kristelige krav

Udover den ulykkelige og afgørende forlovelse med Regine Olsen og striden med *Corsaren* viser udstillingen mange andre sider af Kierkegaards korte, men uhyre produktive virke: Det pseudonyme forfatterskab, hvori han lader lag af fortællerstemmer diskutere tilværelsens eksistentielle problemer med centrale begreber som valget, angsten, springet, subjektiviteten og det paradoksale. Og forfatterskabet under eget navn, hvor han opstiller sine strenge krav til det at være troende kristen – tanker der bliver tændsatsen til kirkestriden, hvor Kierkegaard som en anden enmandshær lagde sig ud med hele den etablerede kirke. Og i en 10 meter lang montre er der udstillet værker fra hele verden, der vidner om forfatterskabets omfattende betydning og efterliv.

Udstillingen er for alle, der interesserer sig for Søren Kierkegaards liv, værk og arbejdsmetode. Det eneste krav er enden til at blive fascineret af en fantasifuld rejse gennem de originale dokumenter, en af Danmarks største kulturpersonligheder efterlod sig.

Rotunden, 23. april til 28. september 2013.

Læs også Bruno Svindborgs tale ved åbningen af udstillingen "Den originale Kierkegaard", side 31-37.

kanske kurator og opdagelsesrejsende:
De lange, mørke, kolde vintre, lyden af
det omgivende hav, den lange horisont og
midnatssolen.

Og så selvfølgelig de utallige krimier:
“Is, Volvo’er og mord” var titlen på et
debatmøde om nordiske kriminalroma-
ner på *Nordic Cool 2013*, der fandt sted i
et af USA’s største kulturhuse, Kennedy
Centret i det centrale Washington.

Karen Blixens samlede breve til og fra Afrika

Mandag 15. april 2013 kl. 19:00
Dronningesalen

For første gang nogensinde udkommer den
komplette udgave af breve til og fra Karen
Blixen i Afrika-perioden, og ved foredraget
på biblioteket fortalte de to udgivere, lit-
teraturhistorikerne Marianne Juhl og Ma-
rienne Wirenfeldt Asmussen, om arbejdet
med de bevægende Blixen-breve.

Karen Blixen havde en farm i Afrika
– derom har hun skrevet en berømt bog.
Men fra tiden i Afrika, 1914-1931, stam-
mer også en omfattende brevsamling, som
nu for første gang bliver udgivet i komplet
omfang, hele fire bind.

De mange breve giver et detaljeret ind-
blik i Karen Blixens 17 år på en kaffefarm i
Kenya. Med denne uforkortede udgave får
vi et fuldt udfoldet billede af forfatterens
daglige, arbejdsomme liv på farmen. Et
levet liv, som fandt sin digteriske form i
bogen *Den afrikanske Farm* (1937).

Brevene til især moderen Ingeborg,
men også til mosteren Mary Westenholz
og broderen Thomas Dinesen, reflekterer
over mange forskellige emner, som f.eks.
familielivet, ægteskabet, kampen om at
finde sin bestemmelse i livet, tilværelsen

*Karen Blixen (1885-1962) på storvildtjagt i
sit elskede Afrika.*

i en fremmed kultur, jagt og dyreliv og
omgangen med de hvide bosættere i den
engelske koloni.

Mens den tidligere udgave næsten
udelukkende bestod af breve sendt af
Karen Blixen, har den nye udgave også
medtaget brevene *til* hende. Således kan
læseren selv danne sig et indtryk af mode-
ren, mosteren, broderen og søstrene Ellen
og Inger, som nu træder i karakter på egne
præmisser.

Udgaven indeholder også nyfundne
breve fra ægtemanden Bror von Blixen-
Finecke (1886-1946) og fra elskereren
Denys Finch Hatton (1887-1931), som
tegner helt nye billeder af de to mænd,
Karen Blixen så ofte omtaler i sine breve
hjem til Danmark.

Foredragsrække: Besættelsen

Foranlediget af kildeudgaven, der udkom i september 2012, *Werner Bests korrespondance med Auswärtiges Amt og andre tyske akter vedrørende besættelsen af Danmark 1942-1945*, har biblioteket arrangeret en foredragsrække her i foråret, hvor fremtrædende besættelsestidsforskere sætter deres egen forskning i perspektiv i forhold til den store mængde nye viden om politikerne Werner Best, som kildeudgaven har afstedkommet.

Werner Best som nytiltrådt rigsbefuldmægtiget leser Skagerrak, organ for rigstyske i Danmark.

Besættelsestid. Forskningens faser og veje
Torsdag den 18. april 2013 kl. 19:00
Claus Bryld, professor emeritus, dr.phil.,
Roskilde Universitet

Besættelsen 1940-45 er fortsat fuld af dramatiske historier. Historikeren Claus Bryld indledte foredragsrækken i Den Sorte Diamant med at trække de historiske linjer op i besættelsesforskningen.

Danske nazister, tyskerpiger og østfrontfrivillige – ord og betegnelser, der er velkendte i forbindelse med den tyske besættelse af Danmark, og som fremkalder et væld af stærke billeder og følelser.

Samtidig dækker betegnelserne over mennesker, som ubestrideligt var en del af hverdagslivet, men som alligevel i mange år blev negligeret af forskningen, fordi denne først og fremmest beskæftigede sig med den overordnede nationale eksistenskamp, og her var der sjældent plads til dagligdagens begivenheder og skikkelser.

I årene efter besættelsen var samfundsklimaet og dermed også forskningen stærkt præget af den kolde krig, og det inddebar, at de ovennævnte grupper over en bred kam slet og ret blev rubriceret som 'udanske', 'fjender' eller 'landsforrædere'. Det var sort eller hvidt, dem eller os.

I dag er Danmarks udenrigspolitiske dagsorden en helt anden, og dette har samtidig betydet, at forskningen har vendt sig mod nye temaer og problemstillinger. Dette er et eksempel på, hvorledes forskningen i besættelsestiden har ændret sig, og netop dette var emnet for Claus Brylds foredrag *Besættelsestid – Forskningens faser og veje*, som bringes i næste nummer af *Magasin*.

Werner Best og tysk besættelsespolitik
Mandag den 13. maj 2013 kl. 19:00
John T. Lauridsen, forskningschef,
dr.phil., Det Kongelige Bibliotek.

I november 1942 tiltrådte Werner Best som det Tysklands rigsbefuldmægtigede – eller øverste repræsentant – i Danmark og var frem til maj 1945 førstemanden bag den tyske besættelsespolitik her i landet.

John T. Lauridsens foredrag handlede om den linje, Best fulgte – en relativt afbalanceret politik, hvor et mere langsigtet perspektiv oftest dominerede på bekostning af kortsigtede magtløsninger. Det gav ham politisk råderum i forhold til både danske og tyske myndigheder og

– for en tid – nogenlunde stabile forhold i det danske samfund og i den danske produktion af livsvigtige fødevarer til Tyskland.

Modstandskamp eller partisankrig

Mandag den 27. maj 2013 kl. 19:00

Michael Kjeldsen, cand.phil., ekstern lektor, Roskilde Universitet

Vi kender billederne og historierne fra film, TV-serier og litteratur: Danske jernbanesabotører i aktion under besættelsen.

Men hvad var det for en slags opgør, disse frihedskæmpere var involveret i? Det var bl.a. dette spørgsmål, som Michael Kjeldsen tog op i sit foredrag.

Som øverste repræsentant i Danmark for det nazistiske Tyskland var rigsbefuldmægtiget Werner Best under pres fra både dansk og tysk side. Fra dansk hold kom udfordringen først og fremmest fra den fremvoksende og stadig mere udfordrende modstandsbevægelse, der betragtede det som sit mål at modarbejde tyske interesser af enhver art. Hermed placerede modstandsbevægelsen sig efterhånden i en direkte konfrontation med både tysk politi og dets danske håndlangere. Dette kom til at præge modstandskampens midler og hele karakter, som det fremgik af Kjeldsens foredrag.

havn i anledning af sin selvbiografi *I krig og fred*, der udkom på dansk dette forår.

I samtale med sin danske medforfatter Nader Mousavizadeh talte Annan om livsrejsten fra Ghana til New York og om de 40 år, han arbejdede for FN, heraf syv som generalsekretær i perioden 1997-2006.

Kofi Annan var en bemærkelsesværdig generalsekretær, hvis mærkesager bl.a. var en reform af FN-organisationen for at genskabe dens renommé og troværdighed.

Han fik styrket generalsekretærembedet, mens han sad på posten, og det er sikkert derfor, at hans bog også understreger, at løsninger på globale udfordringer er inden for rækkevidde, hvis man har viljen og modet til at gennemskue dem.

I 2001 blev Kofi Annan – sammen med FN – tildelt Nobels Fredspris.

Kofi Annan signerede sin selvbiografi I krig og fred efter foredraget i Diamanten.

International Forfatterscene

Kofi Annan

Ghana

Tirsdag den 19. marts 2013 kl. 15:00

Tidligere generalsekretær for FN, ghanseren Kofi Annan (f. 1938), var i Køben-

Michael Palin blev interviewet af forfatter og journalist Barbara Læssøe Stephens.

Michael Palin

England

Fredag den 22. marts 2013 kl. 19:00

Michael Palin besøgte International Forfatterscene i anledning af, at hans seneste roman *Sandheden*, der handler om at være på jagt efter sandheden og rejse ud efter idealerne, nu udkommer på dansk.

Michael Palin (f. 1943) er en kunstner, som selv konstant har været på rejse – fra et medie til en anden og fra en genre til en ny – men med en trang til konstant at udforske verden og sit eget talent.

Han blev med den banebrydende Monty Python-gruppe verdensberømt for at skabe en helt ny og virtuos form for satire, som senere dannede skole for komikere over hele verden. Og han har som skuespiller og manuskriptforfatter skrevet og medvirket i flere film, og siden 1980 har han rejst verden rundt som rejsebogsforfatter og for BBC som vært for en lang række programmer om det meste af verden.

Palins nye roman handler også om en mand, der rejser for derigennem at fuldføre sin ide; at finde sandheden gennem en eneste person.

Det er en historie om et helt almindeligt menneske, der som konsekvens af et forlist ægteskab sætter sig for at opsøge sin helt, som han mener, repræsenterer alt det, han netop mangler i sit liv. Meget er der nemlig sat spørgsmålstegn ved i hovedpersonen Keith Mabbuts tilværelse, men en ting er han er sikker på: Han er forfatter!

Selv om det altid har været muligt for Mabbut at leve af at skrive, plager det ham, at han i en alder af 56 endnu ikke har oplevet noget, der bare ligner den succes, som hans litterære helte George Orwell og Albert Camus havde oplevet, da de var i fyrrerne. Midt i sin personlige krise får han dog sit livs tilbud – han skal skrive en biografi om Hamish Melville, en meget indflydelsesrig miljøaktivist.

I sin søgen efter den sande historie, der findes bag legenden om Melville, tager hovedpersonen af sted til Indiens frodige indre og dets miljømæssige brændpunkter. Jo mere han lærer om sin helt, jo mere kommer han til at beundre ham – og han knyttes til idealisten, der gerne vil gøre en forskel. Men er Melville virkelig den, han påstår at være? Sandheden afhænger af, hvordan den fremstilles!

Hallgrímur Helgason

Island

Mandag den 25. marts 2013 kl. 20:00

Hallgrímur Helgason (f. 1959) er Islands helt store samtidsforfatter og samtidig landets litterære enfant terrible.

Med sine romaner *101 Reykjavík*, *Stormflod* og *Lejemorderens guide til et smukt hjem* har Helgason været med til at tegne et på samme tid forunderligt og grusomt billede af det moderne Island

– både før og efter den store finansielle nedsmeltning i 2008.

Her, fem år senere, har Helgason udgivet en ny roman, *Kvinden ved 1000 grader*, der igen har vakt røre i den islandske offentlighed. Denne gang er det grænserne mellem det fiktive og det virkelige, og forholdet mellem det offentlige og det private, som Helgason udfordrer.

Han lader en ældre kvinde ved navn Herbjörg María Björnsson fortælle sin livshistorie, som viser sig at være en rutschebanetur igennem det 20. århundredes store begivenheder, både i Island og i Europa.

Hun er barnebarn af Islands første præsident og under krigen boede hun i Danmark og Tyskland. Siden flyttede hun til Argentina, hvor hun blev gift og mistede sit første barn. 1950'erne og 60'erne tilbragte hun i Brasilien, New York og Tyskland, hvor hun uddannede sig til fotograf og drak sig fuld med The Beatles, inden hun rejste tilbage til Island.

Mens den nu 80-årige Herbjörg venter på, at kremeringsovnen når op på 1000°, og hun kan forlade denne verden, fortæller hun sin vilde livshistorie, som folder sig ud i romanen.

Philippe Djian Frankrig

Torsdag den 23. maj 2013 kl. 20:00

I Philippe Djians *Vengeances* ('hævn' i flertal) skyder en person sig en kugle gennem hovedet over en buffet i de allerførste linjer.

Den 63-årige Djian (f. 1949) lever hermed op til sit ry som en forfatter, der formulerer sig lige på og hårdt og langtfra falder på halen over den klassiske selv-

tilfredse og ukrænkkelige franske roman. Snarere synes han at have en forkærlighed for amerikansk litteratur og kultur og er derfor ofte blevet beskrevet som en slags fransk arvtager til beat-generationen – eller som *Le Monde*s litteraturredaktør Raphaëlle Leyris har skrevet om *Vengeances*: 'Mere Lou Reed og Raymond Carver end Anatole France'.

Som ung har Djian arbejdet både som havne- og lagerarbejder, hvilket synes at bekræfte hans position som en respektløs outsider i fransk litteratur. Han kom dog for alvor ind varmen og tæt på den store popularitet, da hans roman *37,2 om morgenen* (1985) blev filmatiseret af Jean-Jacques Beineix (med titlen *Betty Blue*) og opnåede international succes.

Philippe Djian har alle dage været en meget produktiv forfatter, og hans seneste bog, *Oh...*, modtog i november 2012 den prestigefulde franske litteraturpris *Prix Interallié*.

Betty Blue – feminint vanvid i stærke farver.

LOVE – FAITH – CHOICE

Siri Hustvedt, Pascal Bruckner,
René Redzepi & Paul Holdengräber
Søndag den 5. maj 2013 kl. 16:00

Søren Kierkegaards tænkning tilhører hele verden. Derfor fejrer Det Kongelige Bibliotek ham i 200-året som en levende stemme iblandt os, der rækker langt ud over Danmarks grænser.

Under overskriften LOVE – FAITH – CHOICE havde biblioteket bedt Paul Holdengräber – den berømte leder af New York Public Librarys navnkundige live-scene, *LIVE from the NYPL* – om at udpege en række verdensnavne til tre samtaler om deres respektive værker med udgangspunkt i tre grundbegreber i Kierkegaards tænkning: kærlighed, tro og valg.

Holdengräber (f. 1960) er selv en dedikeret Kierkegaard-læser. Derfor pegede han med Kierkegaards tanker som klangbund på forfatteren og essayisten Siri Hustvedt (f. 1955) fra USA, debatøren og forfatteren Pascal Bruckner (f. 1948) fra Frankrig samt Noma-kokken og køkkenchefen René Redzepi (f. 1977) til live-interviews om hver deres særlige metier.

Således forsøgte biblioteket at rive alle tiders mest fremtrædende danske filosof ned fra boghylden og placere ham, hvor han hører hjemme: I en levende, aktuel og international samtale om det essentielle i livet: Hvad er kærlighed? Hvorfor er det vigtigt at tro? Og hvad sker der, når vi træffer eller ikke træffer valg?

Både ærefrygt og sværhedsgrad kan være vanskelige at overvinde i forbindelse med Søren Kierkegaard og hans tænkning – nedfældet i et par dusin tætskrevne værker, hvor alene de lange og indviklede titler kan afskrække en nutidig læser.

Men med temaer som kærlighed, tro og valg har Kierkegaards univers et tankevækkende bud til verden af i dag, hvor det åndløse og overfladiske aldrig er længere væk end et klik og et *kick*.

Se også åbningstalen side 31-37.

En tung og en ung: Jørgen Leth og Mathilde Walter Clark i café øieblikket.

De unge og de tunge

Mathilde Walter Clark og Jørgen Leth
Torsdag den 16. maj 2013 kl. 16:30

Da Mathilde Walter Clark (f. 1970) blev bedt om at pege på en mere erfaren kollega, som især havde inspireret hende, faldt valget først på Thomas Mann, men da konceptet *De unge og de tunge* kræver fremmøde, blev det i stedet forfatteren – og Tour de France-kommentatoren – Jørgen Leth (f. 1937), som blev indbudt til en udveksling af tanker, ideer, meninger og holdninger til genrer og forbilleder – direkte for øjnene af publikum i café øieblikket.

Clark debuterede i 2004 med *Thorsten Madsens Ego* og er i øvrigt cand.mag. i filosofi og dansk.

Sparetider i musikbranchen? Ensemblet Scenatets cellist supplerer med kazoo i Niels Rønsholts værk Burning fra 2012. Fra afslutningskoncerten i Lydrejse 1913-2013 i Diamanten den 4. maj.

Lydrejse 1913-2013

Dansk Komponistforening 100 år
Lørdag den 4. maj 2013 kl. 15:00

Dansk Komponistforening fejrede sit 100-års jubilæum på Det Kongelige Bibliotek. Diamanten var iscenesat med musik, lyd, lys, oplæsning, film og foredrag gennem en en ni-timers totaloplevelse.

Omdrejningspunktet var dansk musik og musikhistorie gennem 100 år, fortalt og fortolket af såvel unge musikere og studerende som nogle af landets fremmeste professionelle musikere og andre kunst-

ner. Der var musik i læsesalene, i atriet, i udstillingsarealerne og i Dronningesalen.

Samtidig udstilledes en række node-manuskripter fra bibliotekets samlinger, som er skabt af foreningens mange medlemmer.

Fyraftenskoncerter

I foråret har der været tre fyraftenskoncerter med det gennemgående tema, at musik og tekstoplæsning har suppleret hinanden:

Tirsdag den 12. marts 2013 kl. 17:00 var det skuespilleren Jens Jørn Spottag (f. 1957), der reciterede 'jazzlitteratur' fra bibliotekets samlinger, bl.a. tekster af Tom Kristensen, Dan Turèll og Klaus Rifbjerg, akkompagneret af jazztrioen Søren Kjærgaard/Jonas Westergaard/Frands Rifbjerg Trio.

Tirsdag den 23. april 2013 kl. 17:00 mødtes skuespilleren Morten Burian (f. 1974) med folkemusiktrioen Dreamers Circus. Til de energiske toner af såkaldt *power folk* læste Burian højt af skildringer af folkemusikoplevelser hos bl.a. Johs. V. Jensen og Svend Grundtvig.

Tirsdag den 28. maj 2013 kl. 17:00 afsluttedes forårets række af fyraftenskoncerter med sopranen Sofie Elkjær Jensen (f. 1985), som sang Peter Heises Dyrke-sange akkompagneret på klaver af Søren Rastogi, der tillige spillede klavermusik af P.E. Lange-Müller. Hertil læste skuespilleren Joen Bille (f. 1944) uddrag af Johs. V. Jensens *Kongens Fald* og en række tekster om musikkens kunstform skrevet af Lange-Müller.

Andre koncerter

DiamantEnsemblet & Audun Halvorsen
Tirsdag 19. marts 2013 kl. 20:00

Limelight – ensemblemusiker i rampelyset
Limelight er en ny serie, der lanceres i DiamantEnsemblets sæson 2012-13, hvor vi sætter en af ensemblets faste musikere i rampelyset.

Denne gang var det ensemblets fagotist, *Audun Halvorsen* (f. 1979), der var i fokus. Han har selv lagt programmet og – ikke helt overraskende – valgt nogle værker, hvor fagotten spiller en væsentlig, nogle gange solistisk, rolle.

Auduns ønskekonzert bød på Mozarts uopslidelige kvintet for fire blæsere og klaver, samt en af fagotlitteraturens klassikere, Poulencs *Trio* for fagot, obo og klaver.

Audun pegede straks på sin landsmand, Christian Ihle Hadland, da der skulle findes en pianist til koncerten. Christian Ihle Hadland (f. 1983) er – sin unge alder til trods – et af Norges store pianistnavne, og ud over solistopgaver med de fleste nordiske symfoniorkestre har han et passioneret forhold til kammermusik – både som musiker og som kunstnerisk leder, sidstnævnte rolle har han siden 2009 haft for Stavanger International Kammermusikfestival sammen med klarinettisten Martin Fröst.

I koncertens sidste værk spillede endnu en af Auduns landsmænd – og DiamantEnsemble-kolleger – cellisten Øystein Sonstad (f. 1970) en vigtig rolle: Audun havde nemlig bestilt et arrangement af Brahms' *Cellosonate i e-mol* for fagot og strygekvartet hos Sonstad, der udover at være cellist tillige er en erfaren arrangør.

Drot og Marsk – præsentationskoncert
Fredag den 5. april 2013 kl. 15:00

Partituret til en af Danmarks oftest opførte operaer udgaves for første gang i dette forår, og det markeredes ved en koncert i Diamanten, hvor unge sangere fra Det Kongelige Operaakademi, akkompagneret af pianisten Per Salo, opførte uddrag fra operaen.

Peter Heises (1830-1879) opera *Drot og Marsk* anses som en af Danmarks betydeligste inden for genren. Handlingen udspiller sig i 1286, hvor marsken – dvs. kongens hærfører – Stig Andersen af Hvide-slægten beslutter sig for at slå kong Erik ihjel i Finderup Lade som hævn for kongens forførelse af Stigs hustru.

Trods det at operaen siden sin premiere i 1878 er en af landets mest opførte, har partituret hidtil ikke været udgivet, men nu, i samarbejde med musikforlaget Edition S har *Dansk Center for Musikudgivelse*, som er placeret ved Det Kongelige Biblioteks Forskningsafdeling, udgivet både partitur og klaverpartitur til *Drot og Marsk*. Det sker i en såkaldt kritisk-videnskabelig udgave, dvs. med en fortegnelse over varianter og ændringer fra Heises hånd samt en udførligt indledning, der belyser værkets historie.

Ved præsentationen holdt professor emeritus Thomas Riis (f. 1941) tillige foredrag om Marsk Stig-myten, og Axel Teich Geertinger (f. 1968), konstitueret leder af Dansk Center for Musikudgivelse, fortalte om arbejdet med udgivelsen af *Drot og Marsk*.

Thomas Riis' foredrag er i revideret form optrykt i nærværende nummer af *Magasin*, se side 10-16.

DiamantEnsemblet & Baiba Skride

Tirsdag den 9. april 2013 kl. 20:00

Lettisk stjerneviolinist spiller wienerklassisk
DiamantEnsemblets sæson sluttede med et besøg af en af violinscenens store internationale navne, den unge lettiske stjerne Baiba Skride (f. 1981).

Baiba Skride har i de sidste ti år optrådt verden over og været solist hos bl.a. Berliner Filharmonikerne, Los Angeles Filharmonikerne og Leipzig Gewandhaus Orkester.

På dansk grund har hun spillet med DR SymfoniOrkestret (Carl Niensens *Violinkoncert*) og med Det Kongelige Kapel, hvor hun sammen med sin søster, pianisten Lauma Skride (f. 1982), uropførte et værk af Hans Abrahamsen – bestilt af hende selv.

I Dronningesalen mødte publikum Baiba Skride i et wienerklassisk program, først som kammermusiker i Mozarts *Kvintet i g-mol* sammen med DiamantEnsemblets strygere, siden som solist – igen sammen med ensemblets strygergruppe – i Haydns *Violinkoncert i C-dur*.

Som supplement til det wienerklassiske spillede Baiba Skride, sammen med DiamantEnsemblets oboist Max Artved, Bachs dobbeltkoncert for violin og obo.

Divorce – Ravel, elektronika og dans

Mandag den 13. maj 2013 kl. 20:00

Koncertforestillingen *Divorce* med *Storstrøms Kammerensemble* var en ganske anderledes koncertoplevelse, hvor klassisk musik præsenteredes side om side med elektronisk musik – nøje iscenesat med lysætning og dans på scenen.

Musikerne i Storstrøms Kammerensemble spiller kammermusik på fuld tid i den sydsjællandske region; ensemblets domicil er herregården Fuglsang på Lolland-Falster. Ensemblet indgår gerne i tværkulturelle konstellationer, og de besøgte i den forbindelse Diamanten i forestillingen *Divorce*, der var udtænkt af teaterkvinden Anmethia Lilballe (f. 1965) og koreograferet af Wubkje Kuindersma (f. 1976).

Divorce handlede om menneskelig forandring: Gennem musik og dans fulgte publikum en kvinde og hendes mand og deres indbyrdes relation, kærlighedsforholdet og – til sidst – adskillelsen.

Musikalsk set var programmet fransk præget med Maurice Ravels *Introduction et Allegro* og *Pavane pour une Infante défunte* samt Claude Debussys *Arabesker*.

Foruden danserinden Minna Hansson Berglund og de otte musikere i Storstrøms Kammerensemble optrådte koloratursopranen Lisa Tjalve i en-aktersoperaen *La Voix Humaine* af Francis Poulenc.

Endelig blev den elektroniske komposition *Transformation* af komponisten Marc Lingk uropført som en del af *Divorce*.

Idekvinden bag Divorce, Anmethia Lilballe, er uddannet skuespiller, men har beskæftiget sig med snart sagt ethvert aspekt af teatervirksomhed, herunder også koncertforestillinger.

Koncerten Den orientalske rejse indledtes med en 'pre-concert-talk' med forskningsbibliotekar Eva-Maria Jansson (t.v.), der bl.a. fortalte om og fremviste håndskrifter hjembragt af Carsten Niebuhr på dennes orientalske rejse til det 'lykkelige Arabien' i 1760'erne. Til højre oboist Henrik Goldschmidt og Det Kongelige Biblioteks musikproducent, Maria Frej.

Den orientalske rejse Middle East Peace Orchestra

Tirsdag den 21. maj 2013 kl. 20:00

Middle East Peace Orchestra gik denne aften i Carsten Niebuhrs fodspor og lod sig inspirere af Niebuhr-ekspeditionens rejse til det 'lykkelige Arabien'.

Publikum kunne opleve lande og lokaliteter gennem musikken, sådan som den spilles af det populære fredsorkester, der samler mellemøstlige musikere på tværs af landegrænser, kulturer og religioner.

Ankermanden, oboist Henrik Goldschmidt (f. 1959), har, sammen med Eva-Maria Jansson fra Det Kongelige Biblioteks orientalske og judaistiske samlinger tilrettelagt den musikalske rute, der rummer musik fra Orienten – fra

Jaffa over Libanon til Jerusalem og helt til Indien.

Middle East Peace Orchestra har siden sin grundlæggelse i 2003 begejstret publikum med sit medrivende, meget virtuose spil, og ikke mindst med sit idégrundlag om at skabe fred mellem mennesker gennem musik. Musikken rummer alt fra jødisk klezmer til mellemøstlig "maqam", og orkestret har optrådt på såvel bonede gulve og internationale scener som på hospitaler og for fanger i fængsel.

Alle musikerne er håndplukket til orkestret som førende virtuoser på deres instrumenter – og samtidig som brændende ambassadører for orkestrets mission.

Koncerten i Dronningesalen krydrede med projektioner af de gamle håndskrifter og andre genstande fra Levanten.

Erhvervelser

Musik- og Teatersamlingerne

Povl Kjøllers samling

Det Kongelige Bibliotek har for nyligt fået overdraget komponisten og guitaristen Povl Kjøllers (1937-1999) efterladte manuskript- og båndsamling.

Dermed er et stort kapitel i dansk børnemusikhistorie reddet for eftertiden. Hovedsamlingen består af Kjøllers originalmanuskripter til en lang række af hans elskede børnesange, -plader og TV-udsendelser fra 1970'erne.

Stor manuskriptsamling fra Studenter-Sangforeningen

Biblioteket har modtaget en omfattende samling af autografe nodemanuskripter til især mandskorværker.

Samlingen stammer fra Studenter-Sangforeningen og omfatter manuskripter fra en perlerække af de største danske komponister fra 1900-tallet.

Materialet supplerer den store samling af ældre manuskripter, biblioteket modtog fra koret for et par år siden.

Manuskriptsamling fra Haakon Elmer

Gennem mange år foretog organist Haakon Elmer (1909-1984) studier over opførelsespraksis vedrørende 1500- og 1600-tallets orgelmusik.

Hans arbejde udmøntede sig i et arkiv, som indeholder skriftligt materiale foruden en samling *slides* og mikrofilm samt et lille kartotek over samlingen.

I 1986 blev denne samling overdraget til det daværende Musikvidenskabeligt Institut, som i forbindelse med sin forestående flytning til Amager har ønsket at overdrage den til Det Kongelige Bibliotek.

Manuskriptsamling fra Julius Foss

Organisten og korlederen Julius Foss (1879-1953) var en ildsjæl, når det gjaldt opførelsen af ældre kormusik.

Med sit *Dansk Mensural-Cantori* bidrog han til udbredelsen af et repertoire, som dengang ikke nød den opmærksomhed, som det gør i vore dage.

Det Kongelige Bibliotek har overtaget en del af hans store korarkiv, som består af 307 stemmematerialer til hovedsagelig ældre kormusik. De vil indgå i Musik- og Teatersamlingerne og blive søgbare i REX.

Mikrofilmsamling fra Carsten Hatting

Gennem universitetslektor, mag.art. Carsten E. Hattings (1930-2006) lange forskerkarriere lå hovedvægten på wienerklassikken og i det hele taget musikken i 1700-tallet.

Et af hans forskningsområder var instrumentalmusikken i denne periode, og til dette arbejde skaffede han sig et meget stort antal mikrofilm med nodemateriale til bl.a. klaversonater.

Samlingen omfatter ca. 420 mikrofilm, som overvejende hidrører fra udenlandske biblioteker og arkiver. Den er nu blevet overført til biblioteket.

Jan Maegaards samling

Det Kongelige Bibliotek har modtaget arkivet efter komponisten og professor i musikvidenskab, dr.phil. Jan Maegaard (1926-2012). Arkivet består hovedsageligt af videnskabelige papirer, nodemanuskripter samt en del breve og bøger.

Maegaard var især en internationalt anerkendt Arnold Schönberg-forsker, men havde også et omfattende virke som komponist inden for en række genrer. Hans lærebog i romantisk harmonisering blev tidligt en klassiker for studerende.

Nyt C.F.E. Horneman-manuskript

Det Kongelige Bibliotek har modtaget et meget stort og imponerende nodemanuskript til et værk af C.F.E. Horneman (1840-1906).

Det drejer sig om et klaverværk med titlen *Guttaperkaskibets Undergang*, og der er tale om et mindre klaverværk, dedikeret til komponistens ven og lærer ved Statens navigationsskole, Carl Schwartz.

Registrering af DRs hørespil

I 2006 indgik en meget stor og værdifuld samling til Dramatisk Bibliotek af de første 25 års hørespiltekster fra Danmarks Radio.

Det drejer sig om 2.630 instruktørmanskripter og 876 nodesæt, som nu er ved at blive katalogiseret og dermed tilgængelige i REX.

ISCM- og DUT-arkivet registreret

For nogle år siden modtog biblioteket to store arkiver, nemlig ISCM-arkivet, som er opbygget af det Internationale Selskab for Ny Musik (forkortet på engelsk til ISCM), og DUT-arkivet, som kommer

fra Det Unge Tonekunstnerselskab. Disse arkiver er nu registreret i REX.

ISCM-arkivet rummer foreningens korrespondancer, mødepapirer, festivalprogrammer m.m. Særlig fra 1950'erne er arkivet godt dækkende for virksomheden.

DUT-arkivet omfatter perioden 1920-1994, og rummer korrespondance med medlemmer, komponister, koncertarrangører osv., scrapbøger, løse avisudklip, fotos, gæstebog, koncertprogrammer m.m.

Berigtigelse

I *Magasin* 2013:1 bragtes en artikel om "Georg Brandes' jødisk identitet", forfattet af Arthur Arnheim. I den forbindelse skylder biblioteket at meddele, at hr. Arnheim fejlagtigt blev tituleret "cand.phil." og ikke det korrekte "magister".

Supplerende kan det oplyses, at det i artiklen nævnte fund (en korrespondance hidtil i privateje) siden er erhvervet af Det Kongelige Bibliotek og nu befinder sig i bibliotekets samlinger.

RABAT PÅ KULTUREN

Som medlem af **DIAMANT**klubben
betaler du mindre men får mere!

Med medlemskortet i hånden får du gratis adgang til udstillinger og foredragsrækker, invitation til særarrangementer og op til 50% rabat på koncerter og andre foredrag!

Læs om alle fordelene og meld dig ind på densortediamant.dk

D E T
K G L

B I B
L I O
T E K